

40 (On)gebaande wegen

Ze waren op doorreis uit het Noorden nog bij ons langs geweest. Daarna met het camperbusje via Maastricht naar Frankrijk. Ik legde ze nog even uit hoe ze op die mooie camping konden komen ('pas op, niet op je TomTom vertrouwen, want dan is er een te lage tunnel; voor je het weet zit

je klem!'). Drie dagen later kregen we deze geruststellende ansichtkaart.

'We hebben Maastricht gehaald! Nu op naar België.'

Ja, humor zit in de familie!

Een ander familielid, ook uit het Noorden, ook veel humor. Met vrouw en kinderen verbleef hij enkele zomerweken op onze boerderij in verbouwing, in de idyllische omgeving van het dorp Heerde op de Veluwe. Niet slecht dus, maar ja, geen Frankrijk. Hoe vertel je dat aan familie en vrienden die wél ver uitzwermen? *'We gaan richting Parijs'* Daar is geen woord Frans bij!

Je zult wellicht denken: dat is me de familie wel. Dat is ook zo en ik ben daar best trots op. Want met al die gekheid was hun boodschap helder: *het is niet altijd dat wat je ziet – het zal ook zeker niet altijd zijn wat het was!* Ze leefden voorbij de vanzelfsprekendheid van dat wat je meent te zien! Ze creëerden hun eigen wereld en daarmee weken ze – weet ik wel zeker – af van de 'gebaande wegen' die veel mensen denken te kunnen gaan.

'De gebaande wegen', dat is: (willen) voortgaan op de vanzelfsprekendheid van het verleden. 'De gebaande wegen', dat veronderstelt: veiligheid, omdat heden en toekomst voortvloeien uit wat gisteren was.

Dat is helaas een tragische vergissing. Het hier en nu, de gebeurtenissen van vandaag werpen wel hun licht op wat

daaraan voorafging, maar ze zijn niet het dwingend gevolg daarvan. Mensen geven zélf betekenis aan de geschiedenis, aan de loop van de gebeurtenissen. Dát bepaalt de weg die we gaan.

Dáárom zijn wij – als het goed is – uniek. Omdat ieder mens een eigen betekenis geeft aan dat wat is gebeurd – het verleden. Het verleden en het hier en nu worden ingekleurd door wie wij zijn en willen zijn. Wij kunnen de toekomst slechts onder ogen zien, als wij de moed hebben om die toekomst zelf ter hand te nemen. Dat is misschien een verontrustende gedachte want het leven kan dan wel eens onveilig zijn, maar een andere levenshouding is tragisch omdat dan uiteindelijk slechts het slachtofferschap rest.

Over gebaande wegen gesproken. Ik weet niet hoe het jou vergaat als je jezelf vol vertrouwen overgeeft aan dat kastje met die mooie stem op (of in) het dashboard en je zo aan de hand van TomTom door onbekend land reist. Er is een flinke kans dat je geen flauw benul hebt waar je bent. Je ziet wel de wereld om je heen, maar bent daarin een vreemdeling. Dan valt opeens je navigatiesysteem uit. Je bent op weg naar Berlijn, je komt bij een splitsing in de weg, maar verdraaid – nergens staat 'Berlijn' aangegeven. Had je nu maar een goede wegenkaart bij je, had je je maar even goed georiënteerd op de route voor je op weg ging. Ik bedoel: *had je nu maar even zelf verantwoordelijkheid genomen voor je eigen weg in het leven* in plaats van blind aan de hand van TomTom te lopen.

Er zijn mensen die denken dat hun weg gebaand is, dat ze aan de hand geleid worden. Zoals dat paard voor de Volkswagen geleid wordt, je ziet de leidsels. Er zijn ook mensen die leidsman of leidsvrouw van het eigen leven zijn, die de leidsels in handen nemen. Niet dat ze dán zeker weten dat ze veilig aankomen, zeker niet, maar ze zijn en voelen zich in elk geval geen slachtoffer van wie of wat dan ook, omdat ze verantwoordelijkheid hebben genomen. De weg die we

zelf in verantwoordelijkheid kiezen leidt niet vanzelfsprekend tot het doel dat wij ons stellen. Dat weten wij pas als het doel is bereikt – of niet.

Dan blijft het waar: soms is er geen vaste grond onder je voeten en val je. Wat dan?

Het is winter 1958. Ik ben leerling in de 3^e klas van de Marx-MULO te Zwolle, ruim 14 jaar. We hebben een invalleerling Engels, gepensioneerd, wit haar, snorretje, klein maar voor ons jongens een man van statuur. We hebben een positief ontzag voor hem.

Het is 13.15 uur geweest. We lopen naar huis, hij loopt 50 meter voor ons, aktetas in de hand, gleufhoed op. Er ligt sneeuw. Opeens, hij glijdt uit, probeert zijn evenwicht te hervinden, maar valt. We zien het gebeuren, een schreeuw ontsnapt aan onze lippen.

Hij krabbelt overeind, pakt zijn hoed op, zet die weer op zijn hoofd, klopt zijn grijze lange jas af. Wij zijn inmiddels bij hem.

Met zijn heldere glimogen kijkt hij ons aan. Dan neemt hij het woord: *'Het is geen schande om te vallen, het is een schande om niet meer op te staan.'* Hij glimlacht, draait zich om en vervolgt zijn weg. Als hij wat afstand heeft genomen, vervolgen ook wij de onze – even stil.

Dat gebeurde 58 jaar geleden, maar het is voor mij als de dag van gisteren. Steeds weer in mijn leven komt dit beeld mij voor ogen: Meneer W. Hij valt. Hij staat weer op. Hij spreekt.

De toekomst? Een ongebaande weg. Soms val ik. *Sta op!* Maar als ik dat eens niet meer kan? Ik hoop dat er dan een liefhebbende, een zorgzame hand is die mij opbeurt – of aflegt.